

in Podravina, Međimurje and Prekomurje) and at the Slovak population on the north of Hungary.

Bilješke

¹ Prilog je u širem opsegu, s pet tipoloških rezdjelbi i tri karte prvoga stupnja, izložen na sastanku Hrvatskog etnološkog društva u lipnju 1988.

² Grada je prikupljena vlastitim terenskim istraživanjem u selima: Koprivnički Ivanec, Starigrad, Hlebine (općina Koprivnica), Kalinovac, Pitomača (općina Đurđevac), Bušetina kod Virovitice, Čačavica kod Podr. Slatine, Podr. Moslavina, Donje Viljevo i Kapelna (općina Donji Miholjac); obradom upitnica teme 103 Etnološkog Atlasa Jugoslavije za područje panonskog areala; nešto podataka nađeno je u objavljenim radovima te u stručnim institucijama: Etnografskom muzeju u Zagrebu, Republičkom zavodu za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu i Muzeju grada Koprivnice.

³ Zbog skraćena priloga nismo u mogućnosti da pokažemo razradu nabrojanih tematskih podnaslova kao ni klasifikacijske tabele i karte.

⁴ I sve druge terete u raznim recipijentima žene najčešće nose na glavi.

⁵ Broj u zagradi je broj upitnice Etnološkog Atlasa Jugoslavije za temu 103.

6 M. GAVAZZI, 159-171

⁷ Razne su vrste tereta koji se tako nose: sijeno, slama, trava, drva, čak i gnoj (to nose muškarci u grubljim plahutama), a voće, mliječne proizvode, žito, namirnice iz trgovine, darove porodilji ili na svadbu nose žene u finijim plahutama tkanim od konoplje i pamuka.

8 A. PALÁDI-KOVÁCS, 403

⁹ Ana Semren iz Kalinovca kaže: "Žene su 'stolnaka' nosile na glavi, a muškarci na pleći i to tako da se dva i dva kraja svežu pa se glava proturi između čvorova. Gornji čvor tako dolazi na prsa. V stolnake su nosili sijeno, travu, grah". Ona je dala podatak o tome za Kloštar Podravski i Virje. Nadalje, ne zna da u Kalinovcu i okolici ima Slovaka.

Mladen MEDAR, Bjelovar

Prilog bibliografiji Zvonimira Lovrenčevića

Zvonimir (Božo) Lovrenčević rođen je u Bjelovaru 23. listopada 1911. godine. Prvi razred osnovne škole pohađao je u rodnom gradu a ostale u Đurđevcu (1918-1926). Učiteljsku školu pohađa u Zagrebu i Karlovcu (1926-1930). Od 1934. do 1938. radi kao učitelj u Martijancu kraj Ludbrega, a zatim u Malom Erjavcu kraj Ozlja. Godine 1945. dolazi u Severin kraj Bjelovara, rukovodi školom, vodi folklornu grupu, sakuplja narodno blago, obilazi i registrira arheološke lokalitete, bavi se slikarstvom. Godine 1948. premješten je u Bjelovar kao nastavnik crtanja i glazbenog odgoja. Kao instruktor u Savezu kulturno-

¹⁰ To su sela: Aradac, Kovačica, Selenča i Gložan. U svima se spominje "batoh" kao naziv za teret u lednoj plahiti, koja se veže na grudima. U Aradcu i Kovačici "batoh" nose samo žene, a u Selenči kod Bača muškarci i žene, i to Slovaci.

¹¹ Za podatak zahvaljujem Muzeju požeske kotline.

¹² Prilikom nedavnog putovanja kroz Sloveniju (Ormož - Ptuj - Maribor) vidjela sam na cesti prije sela Cvetkovci dvije žene kako upravu u lednim plahutama vezanim na prsima nose teret. Ovu temu u sjeveroistočnoj Sloveniji treba svakako još ispitivati.

¹³ Valja naglasiti da je najistočniji podatak o tome iz Bušetine kod Virovitice, a najjužniji iz Starog Štefanja (529) kod Čazme, te da na ostalom panonskom prostoru ne poznaju taj način nošenja.

¹⁴ Postoje i varijante tog načina nošenja: a) kada na svako rame dolazi jedan sašiveni kraj plahute (tako u Hlebinama u "plafte branske" beru kukuruz) i b) kada su dva kraja zavezana u čvor na jednom ramenu, a dva kraja platna čovjek drži u ruci ispred sebe. Tako nose sjeme u Kopr. Ivancu (u "sejaču") i Semovcima kod Đurđevca (561) u "čergi".

Literatura

1. M. GAVAZZI, Zapadno-panonski slavenski pojas u davnini. Etnografija Poljska 3, Wrocław, 1960, 159-171

2. M. LANG, Samobor. Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena 16, Zagreb, 1911, 1-128

3. M. MAKAROVIC, Kmečko gospodarstvo na Slovenskem. Ljubljana 1978.

4. A. PALÁDI-KOVÁCS, Transport in Hungary by Canvas Sheets on the Human Back. Land Transport in Europe, København: Nationalmuseet, 1973, 195-406

5. A. RADIC, Osnova za sabiranje i proučavanje grade o narodnom žirotu, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb 1929, 15-77

prosvjetnih društava sustavno obilazi bilogorska, podravska i moslavačka sela gdje organizira kulturno-prosvjetna i umjetnička društva, zapisuje sve što je vrijedno sačuvati za budućnost. Godine 1956. odlazi u Laduč kraj Savskog Marofa. Slijedeće godine opet je u Bjelovaru, rukovodi Muzičkom školom, a zatim - do umirovljenja - i Gradskim muzejom. U mirovini aktivno nastavlja rad kao povjerenik Zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu.¹

Za vrijeme boravka u Karlovcu piše pjesme i godine 1932. postaje član karlovačkog Književnog kluba.² Puno godina kasnije u

Bjelovaru piše roman "Huliganov brak" (Udruženje pisaca-amatera Hrvatske, knj. 14, Zagreb 1984). Po Lovrenčevićevom scenariju snimljen je film "Đurdari u Lipovom Brdu", autor je "Starih običaja i magije u bilogorsko-podravskoj regiji", koje je snimala TV Zagreb i emisije "Dječji muzički instrumenti" (radio Zagreb i radio Bjelovar). Godine 1987. Skupština Muzejskog društva sjeverozapadne Hrvatske Varaždin izražava mu pismenu "zahvalnost za suradnju s matičnim muzejom i s Društvom te za ukupan rad na polju muzejske djelatnosti".

23. listopada 1986. godine u svečanoj dvorani Kulturno-prosvjetnog sabora Hrvatske, Društvo folklorista Hrvatske obilježilo je 75. obljetnicu života i dugogodišnjeg rada svog istaknutog člana Z. Lovrenčevića. O značaju njegova rada kao etnomuzikologa, etnoorganologa i arheologa govorili su dr Jerko Bezić i dr Ivan Ivančan "koji su u svom govoru posebno istakli veliku skromnost i nadahnuće uz visoku stručnost, koje je Zvonko unosio kao zaljubljenik folkloru, u svoje radove".³ Tom je prigodom priređena izložba njegovih objavljenih radova.⁴ Pored objavljenih, znatan broj radova, zapisa i članaka je u rukopisu, bilo da su pohranjeni u Institutu za narodni život i običaje,⁵ Historijskom arhivu u Bjelovaru⁶ ili, od nedavno, u bjelovarskom Gradskom muzeju.⁷

Popis koji slijedi sadrži samo one radove koji se odnose na etnologiju, arheologiju i kulturnu povijest bilogorskog područja, a objelodanjeni su u stručnim i znanstvenim publikacijama.⁸ Kompletan popis, uključivši i novinske članke, objelodaniti ću drugom prigodom.

BIBLIOGRAFIJA

1. Zibala Jane, Jugoslawisches Wiegendlied, Staufen Verlag 1959, BR Deutschland.

2. Nalazi iz rimskog doba u Bjelovaru i okolici, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, br. 4, Zagreb 1960, 126-127.

3. Tambura "samica" u okolici Bjelovara, Narodno stvaralaštvo, sv. 5, Beograd 1963, 313-324.

4. Neobična svadba u Jabučeti, Narodna umjetnost, knj. II, Zagreb 1963, 178-191.

5. Ladarice, Narodno stvaralaštvo - folklor, sv. 9-10, Beograd 1964, 711-713.

6. Umjetnine u bjelovarskoj crkvi, Vijesti

muzealaca i konzervatora Hrvatske, br. 1, Zagreb 1964, 11.

7. Jedinka i dvojnice u bjelovarskoj okolici, Ohrid 1964, 223-237. (poseban otišak)

8. Bilje kojim se gata i vrača u okolici Bjelovara, Zbornik za narodni život i običaje, knj. 43, JAZU, Zagreb 1967, 135-159.

9. (sa Ivanom IVANČANOM) Narodni plesovi Hrvatske 3 - Bilogora, Prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb 1969.

10. Bilogorci u poslovcama, Zbornik za narodni život i običaje, knj. 45, JAZU, Zagreb 1971, 491-502.

11. Duda u Bilogori, Rad XV-og kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Sarajevo 1971, 361-370.

12. Mitološke predaje Bilo-gore, Narodna umjetnost, knj. 9, Zagreb 1972, 71-100.

13. Aerofoni instrumenti u Bilo-gori, Narodna umjetnost, knj. IX, Zagreb 1972, 159-194.

14. Prilozi o počecima sportske djelatnosti u Bjelovaru, Povijest sporta, br. 16, Zagreb 1973, 1502-1507.

15. (sa Mladenom MEDAROM) Gotika u Bilogori, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, br. 2, Zagreb 1977, 44-60.

16. Ladarice, Narodna umjetnost, knj. 16, Zagreb 1979, 137-158.

17. Rimske ceste i naselja u Bilogorsko-podravskoj regiji (I dio), Arheološki pregled br. 22, Beograd 1979/80, 233-248.

18. Rimske ceste i naselja u Bilogorsko-podravskoj regiji (II dio), Arheološki pregled br. 22, Beograd 1980/81, 195-208.

19. Mogile u Bilo-gori, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske br. 1, Zagreb 1980, 3-7.

20. "Veliki turanj" u Novoj Rači, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, br. 1-2, Zagreb 1982, 18-21.

21. Srednjovjekovne gradine u podravskoj regiji, Podravski zbornik '85, Koprivnica 1985, 168-199.

A Contribution To The Bibliography Of Zvonimir Lovrenčević

In 1986 the Society of Folklorists of Croatia marked the 75th anniversary of life and long-standing activities of his member Zvonimir Lovrenčević from Bjelovar solemnly in the hall

of the Culture and Education Association of Croatia. On that occasion an exhibiton of his papers was held.

In this paper the author reveals some biographical data and bibliographical references of Zvonimir Lovrenčević from ethnology, ethnomusicology, archeology and cultural history of Bilogora region, which were published in professional and scientific publications.

(Translated by Antun Šimunić, Osijek)

Bilješke

1 M. MEDAR, *Razvitak arheoloških istraživanja na bjelovarskom području*, *Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske*, br. 1-2, Zagreb 1988, 18.

2 S. DVORŽAK (priredio), *Karlovački knji-ževni klub 1932*, *Zapisnici Vlade Mađarevića*, Zagreb 1978.

3 K. GALIN, *Svečano obilježavanje 75. godišnjice života i rada prof Zvonimira Lovrenčevića*, *Vijesti Društva folklorista Hrvatske*, br. 3-4, Zagreb 1986, 11.

4 Priredili: šu je dr J. Bezić i G. Marošević (Krešimir GALIN, nav. dj, 11)

5 M (aja) B(ošković) S(tulli), *Uz dvadesetu godišnjicu Instituta za narodnu umjetnost (1948-1968)*, *Narodna umjetnost*, knj. 5-6, Institut za narodnu umjetnost, Zagreb 1967-1969, 676-677.

6 Rukopisi "Kronološki pregled važnijih događaja u povijesti Bjelovara", 1961. i "Popis historijskih objekata u Bjelovaru", 1961.

7 G JAKOVLJEVIĆ, *Nove akvizicije bje-lovarskog muzeja*, *Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva* br. 3, Zagreb 1987, 79. - M. MEDAR, *Donacije - Ostavština za budućnost*, *Večernji list* br. 8944, Zagreb 8. srpnja 1988, 6.

8 Ovaj popis sastavljen je na temelju radova koje potpisani posjeduju u svojoj biblioteci. Najveći broj radova je s posvetom Z. Lovrenčevića.

Slavica MOSLAVAC, Muzej Moslavine Kutina

Pripremanje kruha u Moslavini

Moslavački kraj je šaroliki mozaik livada, polja i šuma. Mnogi potoci i rječice se slijevaju sve tamo do močvara Lonjskog polja.

Moslavina se smjestila u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske. Na istoku i sjeveroistoku je omeđuje rijeka Ilova, na sjeveru i sjeverozapadu Česma i jugu rijeka Lonja. Središtem dominira Moslavačka gora sa najvišim vrhom Humka (489 metara). Prema jugu je strmija, na sjeveru položitija i prelazi u niski valoviti kraj. Ranije se Moslavačka gora zvala Garić gora, a Moslavina, njezini južni obronci do Lonjskog polja.

Moslavina se ubraja u izuzetno bogat kraj zbog povoljne klime, obilja vode, plodne zemlje i šume kvalitetnog drveta, koje su privlačile čovjeka, tako da naseljenost možemo u ovom kraju kontinuirano pratiti od neolita. Arheološka iskopavanja su dokazala postojanje neolitske kulture u Velikoj Mlinskoj kod Gračenice, na Marić-gradini u Mikleuškoj i Tomašići kraj Garešnice, a u Okešincu i Hercegovcu kulturu iz rimskog perioda. Iz srednjeg vijeka su brojni ostaci gradina svjetovnih i crkvenih feudalaca. Većina naselja, koja su tada nastala, postoje i sada.

Do znatnije promjene stanovništva u Moslavini je došlo u vrijeme ratovanja s Turcima i poslije njihovog povlačenja na Ilovu, a kasnije iz Slavonije. Od 15-17. stoljeća većina starog moslavačkog stanovništva odlazi u sigurnije krajeve Prigorja, hrvatskog Zagorja, Južne Ugarske pa sve do Gradišća.

U vrijeme Vojne krajine u sjeveroistočno i centralno područje Moslavine naseljavaju se Srbi-Prebjezi. Kasnije u ovo područje dolaze Srbi iz Like i Korduna.

U 19. stoljeću migracije se nastavljaju i to u sela južnog i jugozapadnog dijela dolazi hrvatsko stanovništvo iz Prigorja, Hrvatskog Zagorja, Turopolja, Posavine, Gorskog kotara i Like. Istovremeno se u Moslavinu naseljavaju manje skupine Čeha, Mađara, Nijemaca, Slovaka, Talijana, Jevreja i Roma.

Nakon smirivanja pojedinih grupa preseleljenika u moslavačkom području, više je faktora odlučivalo o tome kakva će biti njihova sudbina s obzirom na donešenu kulturnu baštinu i njihovu individualnost. Do 1. sv. rata na ovom području očuvao se stari tradicijski način življenja u velikim, obiteljskim zadrugama, sa strogom podjelom poslova kako muških tako i

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor i Virje)

TEHNIČKO UREDNIŠTVO

Stručni kolegij Gradskog muzeja Bjelovar

Glavni i odgovorni urednik: Goran Jakovljević

Tehnički urednik: Željko Vukčević

Uređivački kolegij: Goran Jakovljević (Bjelovar), Miroslav Klemm (Varaždin), Smiljka Marčec (Čakovec), Rastko Pražić (Kutina) i Oka Ričko (Koprivnica)

Muzejski vjesnik izlazi jedanput godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Za sadržaj i lekturu tekstova odgovaraju autori.

Glasilo solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

Nakladnik: Gradski muzej Bjelovar

Za nakladnika: Božidar Gerić

Tisak. COLORPRINT Bjelovar

Broj 12 - Ožujak 1989.

God. XII.

Naklada: 800 komada

Naslovna stranica: Detalj metalne ograde ispred spomen-muzeja "Josip Broz Tito" u Velikom Trojstvu, rad Josipa Broza

Prijevod: Oka Ričko (Koprivnica), Marina Šimek (Varaždin), Miroslav Klemm (Varaždin) i Antun Šimunić (Osijek)